અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

સીતુ સાહુ અને અન્યો

વિ.

ધ સ્ટેટ ઓફ ઝારખંડ અને અન્યો

૧૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૪

[શિવરાજ વી. પાટીલ અને બી.એન. શ્રીકૃષ્ણ, ન્યાયમૂર્તિઓ.]

જમીન કાયદાઓ:

ભાડૂઆત—છોટા નાગપુર ટેનન્સી એક્ટ, ૧૯૦૮—કલમો ૭૧–એ અને ૪૬—ગેરકાયદેસર રીતે તબદીલ કરવામાં આવેલ જમીન પર અનુસૂચિત જનજાતિને કબજાની પુનઃસ્થાપના—કલમ ૭૧–એ હેઠળની સત્તા—નો ઉપયોગ—ઠેરવેલ: અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો દ્વારા તા. ૭–૨–૧૯૩૮ ના રોજ ભાડૂઆતનો ત્યાગ, જે પછી તા. ૨૫–૨–૧૯૩૮ ના રોજ અપીલકર્તાઓની

તરફેણમાં જમીનનું સેટલમેન્ટ ઝડપી ક્રમમાં થયું હતું અને તેને સદર અધિનિયમ હેઠળ 'તબદીલી' ગણી શકાય—પરંતુ ૧૯૩૮ માં એવી કોઈ કાયદાકીય જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં ન હતી જે હેઠળ તબદીલી પ્રતિબંધિત હતી—તબદીલી કપટપૂર્ણ હોવાનું ધારી લઈએ તો પણ, કબજો પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે કલમ ૭૧-એ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ માત્ર વાજબી સમયની અંદર જ થઈ શક્યો હોત—કબજાની પુનઃસ્થાપના ૧૯૭૮ માં ૪૦ વર્ષના ગેરવાજબી લાંબા સમયગાળા પછી માંગવામાં આવી હતી—જે ખાસ અધિકારીએ અરજી મંજૂર કરી હતી તેમણે કલમ ૭૧-એ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ વાજબી સમયગાળાની અંદર કર્યો ન હતો—લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩—અનુચ્છેદ ૬૫.

જે વિસ્તારમાં છોટા નાગપુર ટેનન્સી એક્ટ, ૧૯૦૮ લાગુ પડતો હતો, ત્યાં અમુક જમીનો મૂળ 'કે', 'બી' અને 'જે' ના નામે નોંધાયેલી હતી, જેઓ એક 'જી' ના પૂર્વજો હતા. તેઓ જમીનના નોંધાયેલા ભાડૂઆતો હતા. પુનરીક્ષણ સર્વે પછી તુરંત 'જે' નું અવસાન થયું, જ્યારે 'કે' અને 'બી' એ ૨.૬૫ એકર જમીન માપતા ભાડૂઆતનો જમીનદારને તા. ૭-૨-૧૯૩૮ ના નોંધાયેલા દસ્તાવેજ દ્વારા ત્યાગ કર્યો. ત્યારબાદ તુરંત, જમીનદારે તા. ૨૫-૨-૧૯૩૮ ના રોજ અપીલકર્તાઓને જમીન સેટલ કરી. અપીલકર્તાઓ જમીનના કબજામાં રહ્યા છે અને તેમાં ખેતી કરે છે.

તા. ૩–૨–૧૯૭૮ ના રોજ સદર 'જી' (પાંચમા સામાવાળા) એ અપીલકર્તાઓએ 'સાદા હુકમનામા' દ્વારા કપટપૂર્વક જમીન મેળવી હતી તે કારણોસર પ્રશ્નાર્થ જમીનની પુનઃસ્થાપના માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ હેઠળ અરજી દાખલ કરી. રાંચીના ખાસ અધિકારીએ અપીલકર્તાઓને નોટિસો બહાર પાડી અને, પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અને પુરાવા નોંધ્યા પછી, એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે જમીન 'જી' ના પૂર્વજોની હતી, જેઓ અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો હતા અને પ્રશ્નાર્થ જમીનના ખતિયાનીધારકો હતા. જોકે, મૂળ જમીનમાં ચાર સહ–ભાગીદારો હતા, એટલે કે, 'કે', 'બી', 'જે' અને 'જી', ભાડૂઆતનો ત્યાગ માત્ર 'કે' અને 'બી' દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો અને બાકીના બે દ્વારા નહિ. ખાસ અધિકારીએ એવો મત લીધો કે ત્યાગ અને જમીનનું સેટલમેન્ટ એક સળંગ કૃત્ય હતું અને, તેથી, સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ હતું. તેમણે એમ પણ ઠેરવ્યું કે ત્યાગ ગેરકાયદેસર હતો કારણ કે તમામ હિસ્સેદારોએ પોતાના હક્કો છોડ્યા ન હતા અને નિર્ણય કર્યો કે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ ની જોગવાઈઓના કારણે આદિવાસીઓને ઉપરોક્ત જમીનમાંથી બેદખલ કરી શકાયા ન હોત. આમ તેમણે અરજદાર 'જી' ને કબજાની પુનઃસ્થાપના માટેની અરજી મંજૂર કરી. અપીલકર્તાએ અધિક કલેક્ટર, રાંચીને અપીલ કરી જેમણે ખાસ અધિકારીના મતને કાયમ રાખ્યો. કમિશનર દ્વારા રિવિઝન પિટિશન પણ ફગાવવામાં આવી.

અપીલકર્તાઓએ રિટ પિટિશન દાખલ કરીને મહેસૂલ સત્તામંડળોના હુકમને પડકાર્યો. હાઇકોર્ટે એમ ઠેરવીને રિટ પિટિશન ફગાવી દીધી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ એક લાભદાયી કાયદો છે અને ધારાકીય ઇરાદો એવા નાગરિકોના વર્ગને રક્ષણ આપવાનો છે જેઓ પછાતપણાના કારણે પોતાની મિલકતોનું રક્ષણ કરવામાં અસમર્થ હતા, અને, તેથી, કોર્ટે રક્ષણના ધારાકીય ઇરાદાને વ્યાપક અને ઉદાર અર્થઘટન આપવાનું હતું. આથી અપીલો.

અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી કે કલમ ૭૧–એ ને પૂર્વવર્તી અસર આપવામાં આવી નથી કે જેથી ભૂતકાળમાં ઘણા સમય પહેલાં થયેલા વ્યવહારો તેમાં આવરી લેવાય અને તેથી કલમ ૭૧–એ હેઠળ કબજો પુનઃસ્થાપિત કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ થઈ શક્યો ન હોત; અને કે ખાસ અધિકારી દ્વારા વર્ષ ૧૯૭૮ માં કબજાની પુનઃસ્થાપના માટેની અરજી દાખલ કરી લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો ત્યારે ૩૦ વર્ષની મર્યાદાનો સમયગાળો ક્યારનો વીતી ગયો હતો.

અપીલો મંજૂર કરતાં, કોર્ટે

ઠેરવેલ: ૧.૧. કલમ ૭૧–એ માં “કોઈપણ સમયે” શબ્દોનો ઉપયોગ નાયબ કમિશનરને સદર અધિનિયમની સામાજિક–આર્થિક નીતિ, એટલે કે અજ્ઞાની, અશિક્ષિત અને પછાત નાગરિકોના હક્કો પર થતા અતિક્રમણને અટકાવવાની નીતિ, અમલમાં મૂકવા માટે પૂરતી લવચીકતા આપવાના ધારાકીય ઈરાદાનો પુરાવો છે. આમ, જ્યાં નાયબ કમિશનર કલમ ૭૧–એ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનું પસંદ કરે, ત્યાં લિમિટેશન એક્ટ હેઠળની મર્યાદાનો સમયગાળો પૂરો થઈ ગયો છે એવી દલીલ કરવી નિરર્થક હશે. [૨૬૬–એફ, જી]

૧.૨. લિમિટેશન એક્ટ હેઠળની મર્યાદાનો સમયગાળો દીવાની કોર્ટોમાં લાવવામાં આવતા તે દાવાઓને અટકાવવા માટે છે જ્યાં પક્ષકાર પોતે સ્થાવર મિલકતની પુનઃસ્થાપના માંગવાના પોતાના હક્કનો ઉપયોગ કરવાનું પસંદ કરે છે. પરંતુ, જ્યાં, સામાજિક–આર્થિક કારણોસર, પક્ષકાર પોતાના હક્કો વિશે જાણતો પણ ન હોય, ત્યાં વિધાનમંડળે રાજ્યના એક અધિકારીને પૂરતી સત્તા આપીને સામાજિક ન્યાય કરવા માટે જવાબદાર બનાવીને હસ્તક્ષેપ કર્યો છે. જોકે, આવી સત્તાનો ઉપયોગ પણ એવા ગેરવાજબી લાંબા સમય પછી કરી શકાય નહિ જે દરમિયાન ત્રીજા પક્ષકારના હિતો અમલમાં આવ્યા હોય. આમ,

કસોટી એ નથી કે ૧૯૬૩ ના લિમિટેશન એક્ટમાં નિર્ધારિત મર્યાદાનો સમયગાળો પૂરો થઈ ગયો હતો કે કેમ, પરંતુ એ છે કે કલમ ૭૧–એ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ ગેરવાજબી વિલંબ પછી કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ. [૨૬૬–જી, એચ; ૨૬૭–એ]

ઈબ્રાહિમપટ્ટનમ તાલુક વ્યવસાય કૂલી સંઘમ વિ. કે. સુરેશ રેડ્ડી અને અન્યો, [૨૦૦૩] ૭ એસ.સી.સી. ૬૬૭, આધાર રાખવામાં આવેલ.

સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. શંકર લાલ કુંદા રામ બનવારીલાલ, [૧૯૯૨] સપ્લિ. ૨ એસ.સી.સી. ૭૬ અને *ઉત્તમ નામદેવ મહાલે વિ. વિટ્ઠલ દેવ અને અન્યો,* [૧૯૯૭] ૬ એસ.સી.સી. ૭૩, ઉલ્લેખિત.

૨. કોર્ટ એમ ધારી લેશે કે તા. ૭–૨–૧૯૩૮ ના રોજ ભાડૂઆતનો ત્યાગ અને તા. ૨૫–૨–૧૯૩૮ ના રોજ હાલના અપીલકર્તાને જમીનોનું સેટલમેન્ટ ઝડપી ક્રમમાં થયા હતા અને સદર અધિનિયમ દ્વારા પરિકલ્પિત 'તબદીલી' શબ્દના અથ માં તેને એક જ વ્યવહારના ભાગો તરીકે જોઈ શકાય. ૧૯૩૮ માં થયેલી તબદીલી કલમ ૪૬ ના ઉલ્લંઘનમાં હોવાનો કોઈ

પ્રશ્ન ન હતો. તેમ છતાં, એ સ્થાપિત થયું નથી કે તબદીલી સદર અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ હતી. [૨૬૭–ઈ]

૩. તબદીલી કપટપૂર્ણ હતી એવી દલીલ પર પણ, અપીલકર્તાઓ સફળ થવા માટે હકદાર છે. કારણ કે તબદીલી કપટપૂર્ણ હતી એમ ધારી લઈએ તો પણ, કલમ ૭૧–એ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ માત્ર વાજબી સમયની અંદર જ થઈ શક્યો હોત. હાલની અપીલની હકીકતો અને સંજોગો જોતાં, કોર્ટ સંતુષ્ટ નથી કે ખાસ અધિકારીએ કલમ ૭૧–એ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ વાજબી સમયગાળાની અંદર કર્યો હતો. ૪૦ વર્ષનો સમયગાળો સત્તાના ઉપયોગ માટે ચોક્કસપણે વાજબી સમય નથી, ભલે તે મર્યાદાના સમયગાળા દ્વારા બંધાયેલ ન હોય. [૨૬૭–એફ, જી]

જય મંગલ ઓરાઓન વિ. મીરા નાયક અને અન્યો, [૨૦૦૦] ૫ એસ.સી.સી. ૧૪૧, આધાર રાખવામાં આવેલ.

સિવિલ અપીલ ક્ષેત્રાધિકાર : સિવિલ અપીલ નં. ૨૪૧૪–૧૫/૧૯૯૯.

પટના હાઇકોર્ટના સી.ડબલ્યુ.જે.સી. નં. ૯૮/૮૮(આર) / સી.આર. નં. ૫૬/૧૯૯૭(આર) માં તા. ૩.૭.૯૭/૨૨.૧૦.૯૭ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

એસ.બી. સન્યાલ અને રંજન મુખર્જી અપીલકર્તાઓ તરફથી.

મનીષ મોહન અને ગોપાલ પ્રસાદ રાજ્ય માટેના સામાવાળા તરફથી.

પી.એસ. નરસિમ્હા (એ.સી.) અને અનંગ ભટ્ટાચાર્ય સામાવાળા નં. ૫–૬ તરફથી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ શ્રીકૃષ્ણ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ન્યાયમૂર્તિ શ્રીકૃષ્ણ : વિશેષ રજા દ્વારા થયેલ આ અપીલો પટના હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના અપીલકર્તાઓની રિટ અરજી ફગાવતા ચુકાદા સામે પ્રશ્ન ઉઠાવે છે.

જે વિસ્તારમાં છોટા નાગપુર ટેનન્સી એક્ટ, ૧૯૦૮ (જે હવે પછી 'સદર અધિનિયમ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) લાગુ પડતો હતો, ત્યાં અમુક જમીનો મૂળ કોચ્યા ઓરાઓન, બચુઆ ઓરાઓન અને જગના ઓરાઓનના નામે નોંધાયેલી હતી, જેઓ એક ગોઇંદા ઓરાઓનના પૂર્વજો હતા. તેઓ ગામ છોટાનાગપુરના ખાતા નં. ૧૩ માંની જમીનના નોંધાયેલા ભાડૂઆતો હતા. પુનરીક્ષણ સર્વે પછી તુરંત જગના ઓરાઓનનું અવસાન થયું. કોચ્યા અને બચુઆએ ખાતા નં. ૧૩ માંના પ્લોટ નં. ૫૮૮, ૧૮૮૩, ૧૮૮૪ અને ૧૮૮૫ સંબંધિત ૨.૬૫ એકર જમીન માપતા ભાડૂઆતનો જમીનદાર, છોટાનાગપુરના મહારાજાને, તા. ૭.૨.૧૯૩૮ ના નોંધાયેલા દસ્તાવેજ દ્વારા ત્યાગ કર્યો. ત્યારબાદ તુરંત, જમીનદારે તા. ૨૫.૨.૧૯૩૮ ના રોજ અપીલકર્તાઓને જમીન સેટલ કરી. અપીલકર્તાઓ જમીનના કબજામાં રહ્યા છે અને તેમાં ખેતી કરે છે.

તા. ૩.૨.૧૯૭૮ ના રોજ સદર ગોઇંદા ઓરાઓને અપીલકર્તાઓએ 'સાદા હુકમનામા' દ્વારા કપટપૂર્વક જમીન મેળવી હતી તે કારણોસર પ્રશ્નાર્થ

જમીનની પુનઃસ્થાપના માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ હેઠળ અરજી દાખલ કરી. આ અરજી એસ.એ.આર. કેસ નં. ૪૧૫/૭૭–૭૮ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી. રાંચીના ખાસ અધિકારીએ અપીલકર્તાઓને નોટિસો બહાર પાડી અને, પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અને પુરાવા નોંધ્યા પછી, એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે જમીન ગોઇંદાના પૂર્વજોની હતી, જેઓ અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યો હતા અને પ્રશ્નાર્થ જમીનના ખતિયાનીધારકો હતા. જોકે, મૂળ જમીનમાં ચાર સહ–ભાગીદારો હતા, એટલે કે, કોચ્યા ઓરાઓન, બચુઆ ઓરાઓન, જગના ઓરાઓન અને ગોઇંદા ઓરાઓન, ભાડૂઆતનો ત્યાગ માત્ર કોચ્યા અને બચુઆ દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો અને બાકીના બે દ્વારા નહિ. ત્યાગ તા. ૭.૩.૧૯૩૮ ના રોજ કરવામાં આવ્યો હતો અને અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં સેટલમેન્ટ તા. ૨૫.૩.૧૯૩૮ ના રોજ કરવામાં આવ્યું હતું. ખાસ અધિકારીએ એવો મત લીધો કે ત્યાગ અને જમીનનું સેટલમેન્ટ એક સળંગ કૃત્ય હતું અને, તેથી, સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ હતું. તેમણે એમ પણ ઠેરવ્યું કે ત્યાગ ગેરકાયદેસર હતો કારણ કે તમામ હિસ્સેદારોએ પોતાના હક્કો છોડ્યા ન હતા અને નિર્ણય કર્યો કે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ ની જોગવાઈઓના કારણે આદિવાસીઓને ઉપરોક્ત જમીનમાંથી બેદખલ કરી શકાયા ન હોત. આ બાબતને ધ્યાનમાં લેતાં, તેમણે તા. ૯.૫.૧૯૮૦ ના રોજ કરવામાં આવેલ હુકમથી અરજદાર ગોઇંદા ઓરાઓનને કબજાની પુનઃસ્થાપના માટેની અરજી મંજૂર કરી. અપીલકર્તાએ અધિક કલેક્ટર, રાંચીને અપીલ કરી જેમણે ખાસ

અધિકારીના મતને કાયમ રાખ્યો. કમિશનર દ્વારા પણ બંને નીચલા સત્તામંડળોના મતોને માન્ય રાખીને રિવિઝન પિટિશન ફગાવવામાં આવી.

અપીલકર્તાઓએ પટના હાઇકોર્ટ સમક્ષ રિટ પિટિશન દ્વારા મહેસૂલ સત્તામંડળોના હુકમને પડકાર્યો. હાઇકોર્ટે એમ ઠેરવીને રિટ પિટિશન ફગાવી દીધી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ એક લાભદાયી કાયદો છે અને ધારાકીય ઇરાદો એવા નાગરિકોના વર્ગને રક્ષણ આપવાનો છે જેઓ પછાતપણાના કારણે પોતાની મિલકતોનું રક્ષણ કરવામાં અસમર્થ હતા, અને, તેથી, કોર્ટે રક્ષણના ધારાકીય ઇરાદાને વ્યાપક અને ઉદાર અર્થઘટન આપવાનું હતું. હાઇકોર્ટ નીચલા સત્તામંડળો સાથે સંમત થઈ કે ભાડૂઆતનો ત્યાગ અને જમીનનું સેટલમેન્ટ, ઝડપી ક્રમમાં આવતા, એક સળંગ 'વ્યવહાર' હતો જે સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ ની ઝપટમાં આવતો હતો. કબજાની પુનઃસ્થાપના માટેની અરજી મર્યાદાના સમયગાળા પછી દાખલ કરવામાં આવી હતી તે દલીલ એ કારણોસર નકારી કાઢવામાં આવી કે કાર્યવાહીના કોઈપણ તબક્કે મર્યાદાની દલીલ ઉઠાવવામાં આવી ન હતી. આ તર્ક પર હાઇકોર્ટે અપીલકર્તાઓની રિટ અરજી ફગાવી દીધી. આથી, આ અપીલ.

અમે અપીલમાંની દલીલો હાથ પર લઈએ તે પહેલાં, લાગુ પડતી સંબંધિત કાયદાકીય જોગવાઈઓ પર એક ઝડપી નજર. છોટા નાગપુર ટેનન્સી (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૧૯૦૮ એ ૧૯૦૮ ના સમયનો છે. ૧૯૪૭ ના સુધારા અધિનિયમ (બિહાર અધિનિયમ ૨૫/૧૯૪૭) દ્વારા, જે ૫.૧.૧૯૪૮ થી અમલમાં આવ્યો, કાયદામાં કલમ ૪૬ દાખલ કરવામાં આવી. સદર અધિનિયમની કલમ ૪૬ અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય એવા 'રૈયત' દ્વારા હક્કોની તબદીલી પર નિયંત્રણો મૂકે છે. નિયમ તરીકે, ધારણ અથવા તેના ધારણના કોઈ ભાગની વેચાણ, વિનિમય, ભેટ અથવા વસિયતનામા અને તેવી રીતે તબદીલી કલમ ૪૬ દ્વારા પ્રતિબંધિત છે. કલમ ૪૬ ના પરંતુકો (એ) અને (બી) અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય એવા રૈયતના ભોગવટાના હક્કોની તબદીલી સાથે વ્યવહાર કરે છે. આ બંને પરંતુકોમાં માત્ર એક અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિ સમાવિષ્ટ છે જેમાં અનુસૂચિત જનજાતિના રૈયતના ભોગવટાના હક્કની તબદીલી કાયદામાં માન્ય છે અને તે એ છે કે જ્યાં તે નાયબ કમિશનરની અગાઉથી મંજૂરી સાથે કરવામાં આવી હોય. બિહાર શેડ્યૂલ્ડ એરિયાઝ રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૬૯ દ્વારા કરવામાં આવેલ વધુ સુધારા દ્વારા, અમુક સુધારાઓ, *ઇન્ટર એલિયા*, કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસીજરના ઓર્ડર ૧ ના રુલ ૩ માં અને ૧૯૬૩ ના લિમિટેશન એક્ટની ૨જી અનુસૂચિના અનુચ્છેદ ૬૫ માં કરવામાં આવ્યા હતા. અમારા માટે જે મહત્ત્વનું છે તે છોટા નાગપુર ટેનન્સી એક્ટ, ૧૯૦૮ (બંગાળ અધિનિયમ ૬/૧૯૦૮) માં કલમ ૭૧–એ અને ૭૧બી નો સમાવેશ છે. કલમ ૭૧–એ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૭૧–એ. અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યોને ગેરકાયદેસર રીતે તબદીલ કરવામાં આવેલ જમીન પર કબજો પુનઃસ્થાપિત કરવાની સત્તા. –

જો કોઈપણ સમયે નાયબ કમિશનરના ધ્યાન પર આવે કે અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્ય એવા રૈયત (અથવા મુંડારી ખૂંટ કટ્ટીદાર અથવા ભૂઇંહર) ની માલિકીની જમીનની તબદીલી કલમ ૭૬ (અથવા કલમ ૭૮ અથવા કલમ ૨૪૦) અથવા સદર અધિનિયમની કોઈપણ અન્ય જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં અથવા કોઈપણ કપટપૂર્ણ પદ્ધતિ દ્વારા (જેમાં કપટ અથવા મિલીભગત દ્વારા દાવાઓમાં મેળવેલ હુકમનામાઓનો સમાવેશ થાય છે) થઈ છે, તો તે, જેને બેદખલ કરવાનો પ્રસ્તાવ છે તે તબદીલી મેળવનારને કારણ દર્શાવવા માટે વાજબી તક આપ્યા પછી અને આ બાબતે જરૂરી તપાસ કર્યા પછી, તબદીલી મેળવનારને આવી જમીનમાંથી વળતર ચૂકવ્યા વિના બેદખલ કરી શકશે અને તે તબદીલી કરનારને અથવા તેના વારસને પાછી સોંપી શકશે અને જો આવો વારસ ઉપલબ્ધ ન હોય અથવા આવી પુનઃસ્થાપના માટે સંમત થવા તૈયાર ન હોય તો ત્યજી દેવાયેલ ધારણના નિકાલ માટેના ગામના

રિવાજ અનુસાર અનુસૂચિત જનજાતિના અન્ય રૈયતને તે ફરીથી સેટલ કરશે."

સદર કલમમાં ત્રણ પરંતુકો છે જે હાલની અપીલના સંબંધમાં અમને લાગતા વળગતા નથી. નોંધવા જેવો બીજો મહત્ત્વનો મુદ્દો એ છે કે ૧૯૬૩ ના લિમિટેશન એક્ટની અનુસૂચિના અનુચ્છેદ ૬૫ માં અનુસૂચિત જનજાતિના સભ્યની સ્થાવર મિલકતની વસૂલાત માટે દાવો લાવવા માટેની મર્યાદા તરીકે ૩૦ વર્ષનો સમયગાળો પ્રદાન કરીને એકસાથે સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.

આ કાયદાકીય જોગવાઈઓની પૃષ્ઠભૂમિમાં, અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે નીચેની દલીલો ઉઠાવી.

૧. કલમ ૭૧–એ અપીલકર્તાના કેસને બિલકુલ લાગુ પડતી નથી. ભલે ૭.૨.૧૯૩૮ ના રોજ ભાડૂઆતો દ્વારા ભાડૂઆતનો ત્યાગ, જે પછી ૨૫.૨.૧૯૩૮ ના રોજ હાલના અપીલકર્તાને મિલકતનું સેટલમેન્ટ, કલમ ૭૧–એ ના અર્થમાં 'તબદીલી' ગણી શકાય, તો પણ વર્ષ ૧૯૩૮ માં એવી કોઈ કાયદાકીય જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં ન હતી જે હેઠળ આવી તબદીલી પ્રતિબંધિત હતી.

કલમ ૭૧–એ ને ભૂતકાળમાં ઘણા સમય પહેલાં થયેલા વ્યવહારોને આવરી લેવા માટે કોઈ પૂર્વવર્તી અસર આપવામાં આવી નથી. આથી, કલમ ૭૧–એ હેઠળ કબજો પુનઃસ્થાપિત કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ થઈ શક્યો ન હોત;

૨. કોઈપણ સંજોગોમાં, વર્ષ ૧૯૭૮ માં ખાસ અધિકારી દ્વારા કબજાની પુનઃસ્થાપના માટેની અરજી દાખલ કરી લેવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો ત્યારે ૩૦ વર્ષની મર્યાદાનો સમયગાળો ક્યારનો વીતી ગયો હતો.

આ અપીલની નોટિસની બજવણી કરવા છતાં, પાંચમા અને છઠ્ઠા સામાવાળાઓ, જેઓ વિરોધ કરનારા સામાવાળાઓ છે, તેમના તરફથી કોઈ હાજરી ન હતી. આથી, અમે શ્રી પી.એસ. નરસિમ્હા, વિદ્વાન એડવોકેટને, *એમિકસ ક્યુરી* તરીકે હાજર થવા અને અનુસૂચિત જનજાતિના હોય તેવા સદર સામાવાળાઓના હિતનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા વિનંતી કરી. શ્રી નરસિમ્હાએ સદર સામાવાળાઓના કેસનું પ્રશંસનીય રીતે પ્રતિનિધિત્વ કર્યું છે અને આ મુદ્દા પર અસર ધરાવતા આ કોર્ટના કેટલાક ચુકાદાઓ અમારા ધ્યાન પર લાવ્યા છે.

શ્રી નરસિમ્હાએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે મર્યાદાના મુદ્દા પર અપીલકર્તાની દલીલમાં કોઈ તથ્ય નથી. એ નિર્દેશિત કરવામાં આવે છે કે હાઇકોર્ટ તેના તારણોમાં સાચી હતી કે મર્યાદાનો મુદ્દો નીચલા સત્તામંડળો સમક્ષની કાર્યવાહીમાં ક્યારેય ઉઠાવવામાં આવ્યો ન હતો. મર્યાદા એ કાયદાનો અમૂર્ત પ્રસ્તાવ નથી, પરંતુ તે અનિવાર્યપણે હકીકતોમાંથી ઉદ્ભવવો જોઈએ. આથી, ભારપૂર્વક જણાવવામાં આવ્યું કે અમે મર્યાદાની દલીલને ધ્યાનમાં ન લેવી જોઈએ. વિદ્વાન *એમિકસ ક્યુરી* એ વધુમાં દલીલ કરી કે કલમ ૭૧–એ એ નાયબ કમિશનરની સક્ષમ બનાવતી સત્તા છે જેનો ઉપયોગ તેના દ્વારા, *સુઓ–મોટો* પણ, "જો કોઈપણ સમયે" તેના ધ્યાન પર આવે કે અનુસૂચિત જનજાતિના રૈયતના હક્કો (એ) સદર અધિનિયમની કલમ ૬ અથવા કલમ ૪૮ અથવા કલમ ૨૪૦ બી અથવા અન્ય કોઈ સંબંધિત જોગવાઈના ઉલ્લંઘનના કારણે; અથવા (બી) કપટ અથવા મિલીભગત દ્વારા કાયદાઓ હેઠળ મેળવેલ હુકમનામાઓ સહિત કોઈપણ કપટપૂર્ણ પદ્ધતિ દ્વારા, છીનવી લેવામાં આવ્યા છે, તો કરી શકાય છે. વિદ્વાન *એમિકસ ક્યુરી* એ આ કોર્ટના ચુકાદાઓ તરફ પણ અમારું ધ્યાન દોર્યું: *જય મંગલ ઓરાઓન વિ. મીરા નાયક અને અન્યો,* [૨૦૦૦] ૫ એસ.સી.સી. ૧૪૧; *ઈબ્રાહિમપટ્ટનમ તાલુક વ્યવસાય કૂલી સંઘમ વિ. કે. સુરેશ રેડ્ડી અને અન્યો,* [૨૦૦૩] ૭ એસ.સી.સી. ૬૬૭; *સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. શંકર લાલ કુંદા રામ બનવારીલાલ,* [૧૯૯૨] સપ્લિ. ૨

એસ.સી.સી. ૭૬; અને *ઉત્તમ નામદેવ મહાલે વિ. વિટ્ઠલ દેવ અને અન્યો*, [૧૯૯૭] ૬ એસ.સી.સી. ૭૩.

હાઇકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ તર્ક ઉપરાંત, અમને એવું જણાય છે કે *ઇબ્રાહિમપટ્ટનમ* (ઉપરોક્ત) માં આ કોર્ટનો ચુકાદો અમારી સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલ મર્યાદાની દલીલ પર નિર્ણાયક છે. કંઈક અંશે સમાન સંજોગોમાં આંધ્ર પ્રદેશ (તેલંગાણા એરિયા) ટેનન્સી એન્ડ એગ્રીકલ્ચરલ લેન્ડ્સ એક્ટ, ૧૯૫૦ ની કલમ ૫૦બી (૪) હેઠળ કલેક્ટરને, તહસીલદાર દ્વારા આ કલમ હેઠળ આપવામાં આવેલ કોઈપણ પ્રમાણપત્ર અથવા લેવામાં આવેલ કાર્યવાહીને લગતો રેકર્ડ મંગાવવા અને તપાસવા અને આવા પ્રમાણપત્રની કાયદેસરતા અથવા યોગ્યતા અથવા આવી કાર્યવાહીની નિયમિતતા અંગે પોતાને સંતુષ્ટ કરવાના હેતુસર અને તેના સંબંધમાં તે યોગ્ય લાગે તેવો હુકમ કરવા માટે સુઓ–મોટો સત્તા આપવામાં આવી હતી. આ ચુકાદામાં, જેમાં અમારામાંના એક (ન્યાયમૂર્તિ શિવરાજ વી. પાટીલ) પક્ષકાર હતા, કોર્ટે અવલોકન કર્યું (ફકરો ૯):

"હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ રિટ અપીલોમાં પણ, અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી ન હતી કે બિન–સત્તાવાર સામાવાળાઓના

કપટપૂર્ણ કૃત્યોના કારણે ૧૩–૧૫ વર્ષના લાંબા વિલંબ પછી પણ સુઓ મોટો સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય. ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ ધ્યાન માત્ર સદર અધિનિયમની કલમ ૫૦–બી ની પેટા–કલમ (૪) ની ભાષા પર કેન્દ્રિત હતું કે શું સુઓ મોટો સત્તાનો ઉપયોગ તે પેટા–કલમની ભાષાને કડકપણે વળગી રહીને કોઈપણ સમયે કરી શકાય કે તે વાજબી સમયની અંદર કરી શકાય. કપટ અંગે અને કપટની શોધની તારીખ અથવા સમયગાળા અંગે જરૂરી અને પૂરતી વિગતો રજૂ કરવામાં આવી ન હતી તેવી સ્થિતિમાં અને ખાસ કરીને જ્યારે કપટની શોધની તારીખથી વાજબી સમયગાળાની અંદર *સુઓ મોટો* સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય તે દલીલ ઉઠાવવામાં આવી ન હતી, ત્યારે વિદ્વાન સિંગલ જજ તેમજ હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ બિન–સત્તાવાર સામાવાળાઓ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હોવાનું કથિત કપટના પ્રશ્નની તપાસ ન કરવામાં સાચા હતા. સદર અધિનિયમની કલમ ૫૦–બી ની પેટા–કલમ (૪) માં "કોઈપણ સમયે" શબ્દોનો ઉપયોગ માત્ર સૂચવે છે કે કોઈ ચોક્કસ તારીખથી ગણતરી કરીને અથવા શરૂ કરીને જે ચોક્કસ મર્યાદાની અવધિની અંદર *સુઓ મોટો* સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય તે ઈરાદાપૂર્વક અને સંદર્ભાનુસાર નિર્ધારિત કરવામાં આવી નથી. સુઓ મોટો સત્તાનો ઉપયોગ દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત હતો. કપટના કિસ્સાઓમાં, આ સત્તાનો ઉપયોગ કપટની શોધ અથવા જાણ થવાની તારીખથી વાજબી સમયની

અંદર કરી શકાય. આવી સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, ઘણા પરિબળો ધ્યાનમાં રાખવા જરૂરી છે જેમ કે નોંધપાત્ર સમયના વીતવાને કારણે સ્થાવર મિલકત પર ત્રીજા પક્ષકારોના હક્કો પર અસર, *બોના ફાઈડ* અનુગામી તબદીલીઓ દ્વારા હાથ બદલાવો, અન્ય અધિનિયમો (જેમ કે લેન્ડ સીલિંગ એક્ટ) ની જોગવાઈઓ હેઠળ હુકમોનું અંતિમ બનવું. આથી, એવું જણાય છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૫૦–બી ની પેટા–કલમ (૪) માં મર્યાદાનો સમયગાળો કઈ તારીખથી શરૂ થાય છે અને *સુઓ મોટો* સત્તાનો ઉપયોગ કઈ અવધિની અંદર કરવાનો છે તે જણાવ્યા વિના, "કોઈપણ સમયે" શબ્દો એ માટે વપરાયા છે કે *સુઓ મોટો* સત્તાનો ઉપયોગ કપટની શોધની તારીખથી વાજબી અવધિની અંદર, કાયદાના સંદર્ભમાં અને પક્ષકારોના હક્કોની પ્રકૃતિમાં દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત, કરી શકાય. સદર અધિનિયમની કલમ ૫૦–બી ની પેટા–કલમ (૪) માં "કોઈપણ સમયે" શબ્દોનો ઉપયોગ અક્ષરશઃ કડકપણે વાંચી શકાય નહિ. તેને સંદર્ભાનુસાર અને વાજબી રીતે વાંચવો અને અર્થઘટન કરવું જોઈએ. જો કોઈએ "કોઈપણ સમયે" શબ્દોના શબ્દકોશના અર્થના આધારે જ આગળ વધવું હોય, તો સદર અધિનિયમની કલમ ૫૦–બી ની પેટા–કલમ (૪) હેઠળની સુઓ મોટો સત્તાનો ઉપયોગ દાયકાઓ પછી પણ કરી શકાય અને પછી તે વિસંગત સ્થિતિ તરફ દોરી જશે જે અનિશ્ચિતતા અને ગૂંચવણો તરફ દોરી

જાય છે જે પક્ષકારોના હક્કોને, તે પણ સ્થાવર મિલકતો પર, ગંભીર રીતે અસર કરે છે. અંતિમતા પ્રાપ્ત કરનારા હુકમો અને પસાર કરાયેલા હુકમોના પ્રકાશમાં ઉદ્ભવેલા પક્ષકારોના હક્કોની નિશ્ચિતતાની પવિત્રતા હોવી જોઈએ. *સુઓ મોટો* સત્તાનો "કોઈપણ સમયે" ઉપયોગ કરવાનો અર્થ માત્ર એટલો જ છે કે કોઈ ચોક્કસ તારીખથી ગણતરી કરીને દિવસો, મહિનાઓ અથવા વર્ષો જેવો કોઈ ચોક્કસ સમયગાળો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો નથી. પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે "કોઈપણ સમયે" માર્ગદર્શન વિનાનો અને મનસ્વી હોવો જોઈએ. આ દૃષ્ટિએ, "કોઈપણ સમયે" ને નિર્ધારિત મર્યાદાના સમયગાળાની ગેરહાજરીમાં દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધારિત વાજબી સમયની અંદર તરીકે સમજવો જોઈએ."

તેથી, અમે એ મતના છીએ કે કલમ ૭૧–એ માં "કોઈપણ સમયે" શબ્દોનો ઉપયોગ નાયબ કમિશનરને સદર અધિનિયમની સામાજિક–આર્થિક નીતિ, એટલે કે અજ્ઞાની, અશિક્ષિત અને પછાત નાગરિકોના હક્કો પર થતા અતિક્રમણને અટકાવવાની નીતિ, અમલમાં મૂકવા માટે પૂરતી લવચીકતા આપવાના ધારાકીય ઈરાદાનો પુરાવો છે. આમ, જ્યાં નાયબ કમિશનર કલમ ૭૧–એ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનું પસંદ કરે, ત્યાં લિમિટેશન એક્ટ હેઠળની મર્યાદાનો સમયગાળો પૂરો થઈ ગયો છે એવી દલીલ કરવી નિરર્થક

હશે. લિમિટેશન એક્ટ હેઠળની મર્યાદાનો સમયગાળો દીવાની કોર્ટોમાં લાવવામાં આવતા તે દાવાઓને અટકાવવા માટે છે જ્યાં પક્ષકાર પોતે સ્થાવર મિલકતની પુનઃસ્થાપના માંગવાના પોતાના હક્કનો ઉપયોગ કરવાનું પસંદ કરે છે. પરંતુ, જ્યાં, સામાજિક–આર્થિક કારણોસર, પક્ષકાર પોતાના હક્કો વિશે જાણતો પણ ન હોય, ત્યાં વિધાનમંડળે રાજ્યના એક અધિકારીને પૂરતી સત્તા આપીને સામાજિક ન્યાય કરવા માટે જવાબદાર બનાવીને હસ્તક્ષેપ કર્યો છે. જોકે, આવી સત્તાનો ઉપયોગ પણ એવા ગેરવાજબી લાંબા સમય પછી કરી શકાય નહિ જે દરમિયાન ત્રીજા પક્ષકારના હિતો અમલમાં આવ્યા હોય. આમ, કસોટી એ નથી કે ૧૯૬૩ ના અધિનિયમમાં નિર્ધારિત મર્યાદાનો સમયગાળો પૂરો થઈ ગયો હતો કે કેમ, પરંતુ એ છે કે કલમ ૭૧–એ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ ગેરવાજબી વિલંબ પછી કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ.

શ્રી નરસિમ્હાએ યોગ્ય રીતે કબૂલ્યું કે તેઓ એ દર્શાવવાની સ્થિતિમાં ન હતા કે ૧૭.૨.૧૯૩૮ ના રોજ થયેલો ત્યાગ સદર અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં હતો. તેમણે એ પણ કબૂલ્યું કે કલમ ૪૬, જે ૫.૧.૧૯૪૮ ના રોજ અમલમાં આવી, તેની કોઈ પૂર્વવર્તી અસર ન હતી. આમ, ૧૯૩૮ માં થયેલી તબદીલી કલમ ૪૬ ના ઉલ્લંઘનમાં હોવાનો કોઈ પ્રશ્ન ન હતો. જોકે, તેમણે ભારપૂર્વક દલીલ કરી કે રેકર્ડ પર લાવવામાં આવેલ તબદીલીના

સંજોગો જમીનદારના પક્ષે કપટપૂર્ણ વ્યવહાર સૂચવે છે. તેમણે ખાસ દલીલ કરી કે હકીકતો દર્શાવે છે કે માત્ર કેટલાક સહ–ભાગીદારોએ પોતાના હક્કો છોડ્યા હતા જ્યારે કેટલાકે છોડ્યા ન હતા અને જમીનદારે જમીનનો કબજો લેવાનું ગોઠવ્યું હતું અને ત્રણ અઠવાડિયાથી ઓછા સમયગાળામાં હાલના અપીલકર્તાઓને જમીન સેટલ કરી. આ વ્યવહાર કપટપૂર્ણ કૃત્યની શંકા ઉપજાવે છે અને તેને શંકાની નજરે જોવો જોઈએ, એવી તેમની રજૂઆત છે.

અમે એમ ધારી લઈશું કે ૭.૨.૧૯૩૮ ના રોજ ભાડૂઆતનો ત્યાગ અને ૨૫.૨.૧૯૩૮ ના રોજ હાલના અપીલકર્તાને જમીનોનું સેટલમેન્ટ ઝડપી ક્રમમાં થયા હતા અને સદર અધિનિયમ દ્વારા પરિકલ્પિત 'તબદીલી' શબ્દના અથ માં તેને એક જ વ્યવહારના ભાગો તરીકે જોઈ શકાય. તેમ છતાં, અમારી સમક્ષ એ સ્થાપિત થયું નથી કે તબદીલી સદર અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ હતી.

અમે હવે શ્રી નરસિમ્હાની છેલ્લી દલીલ કે તબદીલી કપટપૂર્ણ હતી તેની તપાસ કરીશું. આ બાબતે પણ, અમને ડર છે કે અપીલકર્તાઓ સફળ થવા માટે હકદાર છે. અમારે વ્યવહારની વિગતોમાં જવાની જરૂર નથી કારણ કે અમે એમ પણ ધારી શકીએ કે તબદીલી કપટપૂર્ણ હતી. તેમ છતાં, *ઈબ્રાહિમપટ્ટનમ*

(ઉપરોક્ત) માં ઠેરવ્યા મુજબ, કલમ ૭૧–એ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ માત્ર વાજબી સમયની અંદર જ થઈ શક્યો હોત. હાલની અપીલની હકીકતો અને સંજોગો જોતાં, અમે સંતુષ્ટ નથી કે ખાસ અધિકારીએ કલમ ૭૧–એ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ વાજબી સમયગાળાની અંદર કર્યો હતો. ૪૦ વર્ષનો સમયગાળો સત્તાના ઉપયોગ માટે ચોક્કસપણે વાજબી સમય નથી, ભલે તે મર્યાદાના સમયગાળા દ્વારા બંધાયેલ ન હોય. અમે અમારા મતના સમર્થનમાં *જય મંગલ ઓરાઓન* કેસ (ઉપરોક્ત) માં આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલ અવલોકનોમાંથી આધાર મેળવીએ છીએ જે પણ કાયદાની એ જ જોગવાઈ હેઠળ ઉદ્ભવેલો કેસ હતો. ત્યાં આ કોર્ટે એવો મત લીધો કે કલમ ૪૬(૪)(એ), જેમાં તેમાં જણાવેલ કોઈપણ રીતે તબદીલી કરતા પહેલાં નાયબ કમિશનરની અગાઉથી મંજૂરીની પરિકલ્પના કરવામાં આવી હતી, તે માત્ર વર્ષ ૧૯૪૭ માં (૫.૧.૧૯૪૮ થી અસરથી) દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે કેસમાં ત્યાગ કરવામાં આવ્યો (૧૫.૧.૧૯૪૨) તે સંબંધિત સમયે આવી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં ન હતી. સ્પષ્ટપણે, તેથી, ૧૯૩૮ માં આવી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં ન હતી, અને એ જ તર્ક લાગુ પડે છે.

પરિણામે, તેથી, અમે એ મતના છીએ કે ખાસ અધિકારીએ પ્રકાશમાં લાવવામાં આવેલ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં આટલા ગેરવાજબી લાંબા

સમયગાળા પછી સદર અધિનિયમની કલમ ૭૧–એ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવો જોઈતો ન હતો.

અપીલકર્તાઓ સફળ થાય છે. હાઈકોર્ટનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને નીચલા સત્તામંડળોના વાદગ્રસ્ત ચુકાદાઓ તમામ રદ કરવામાં આવે છે અને પાંચમા સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલ એસ.એ.આર. ૪૧૫/૭૭–૭૮ રૂપી પુનઃસ્થાપનાની અરજી ફગાવવામાં આવે છે.

ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ રહેશે નહિ.

અમે *એમિકસ ક્યુરી* શ્રી પી.એસ. નરસિમ્હા દ્વારા આપવામાં આવેલ સક્ષમ સહાય બદલ અમારી કદર રેકર્ડ પર મૂકીએ છીએ.

બી.બી.બી. અપીલો મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા

ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.